Radikal, politisk veckotidning. *Lösnummer 15 öre*

12 ÅRG N:r 34

TIDEVARVET

22 SEPT. 1934

Vad har hänt?

Valresultatet 1934
jämfört med 1930 års landstingsval.

	Mandat:
Högern	275 (—54)
Snu.	1 (+ 1)
Bondeförbundet	217 (+30)
Folkpartiet	117 (—21)
Socialdemokraterna	503 (+34)
Kilbomspartiet	15 (+12)
Sillénkommunisterna	9 (+ 3)
Nationalsocialisterna	0

HÖGERN OCH FOLKPARTIET ha sålunda tillsammans förlorat 73 mandat. Och därmed är kravet på systemskifte avvisat av folket i val. Av krisuppgörelsens bundsförvanter — Bondeförbundet och Socialdemokraterna — har det förra gått mest framåt. Naturligt nog uppstår därför frågan: Bör ej regeringsansvaret efter detta utslag utsträckas även till Bondeförbundet? Vi skulle i så fall som valets resultat få se en regeringskoalition, vars ena hälft kommer från den borgerliga valkartellen — den andra hälften från kartellens motståndare, arbetarepartiet! Det verkar cirkus.

Största ökningen procentuellt sett har kommit det Socialistiska Partiet, f. d. Kilbomskommunisterna, till del. Märkas bör att dessa liksom Sillénkommunisterna ogilla krisuppgörelsen. Minst en sjundedel av arbetarfrontens väljarmassa tar sålunda avstånd från socialdemokraternas samförstånd med Bondeförbundet.

Nationalsocialisterna ha samlat 8,600 röster men icke fått något mandat.

FRÖKEN HESSELGREN FÖLL ICKE FÖR DEN BORGERLIGA VÄNSTERN.»

Detta gåtfulla uttryck, hämtat ur Folkpartiorganet Eskilstuna-Kuriren, betyder icke, som man skulle kunna tro, att fröken Hesselgren nej ansett sig kunna svara ja på Folkpartiets fråga om hon vid eventuellt val ville inträda i Folkpartiets — som uttrycket lyder från Göteborg — utan skall innebära att de folkfrisinnade i Örebro icke anse sig ha varit officiellt tillfrågade av socialdemokraterna om fröken Hesselgrens kandidatur! Och då kunde de ju ej välja henne.

Den folkfrisinnade landstingsgruppens ordförande och flera medlemmar ha skriftligen och muntligen uppmanats av Samarbetskommittén inom Svenska Kvinnors Vänsterförbund att förmå Folkpartiet att ä v e n d e n n a g å n g med socialdemokratisk hjälp — vilken med säkerhet kunde räknas — sätta in fröken Hesselgren i senaten. Detta har tydligen icke gått fram till deras officiella medvetande.

FÖRSTA-KAMMARVALET I GÖTEBORG har sedan ägt rum med i stor utsträckning nya namn. Socialdemokraterna valde i c k e hr Örne. Liberalerna i kartell med högern valde — av ovan angivna skäl — i c k e fröken Hesselgren.

AVEN KVINNOR BÖRA DELTAGA I ABORTUTREDNINGEN, påpekar Medicinalstyrelsen, som i en skrivelse till Socialministern begär förstärkning för utredningens fullföljande. Fosterfördrivningsfrågan är icke företrädesvis ett medicinskt spörsmål, utan i lika hög grad en fråga av social natur, framhåller Medicinalstyrelsen och det är därför i hög grad angeläget att personer som äga förtroghet med socialt arbete komma att deltaga i utredningen. Med hänsyn till frågans beskaffenhet synes det även önskvärt att representanter för de s p e c i e l l t k v i n n l i g a s y n p u n k t e r n a beredas tillfälle att under utredningen framlägga sina erfarenheter. För ställningstagandet till straffrättsliga och övriga juridiska spörsmål kräves slutligen medverkan av juridisk sakkunskap.

SVÅRA SAMMANDRABBNINGAR MELLAN STREJKANDE textilarbetare och ordningsmakten har ägt rum i Amerika framförallt i Nord Carolina och Rhode Island. Polis och militärstyrkor ha beskjutit de strejkande med skarpa skott och tårgasbomber och striderna ha kostat hundratals sårade och flera döda. På flera platser likna fabrikerna belägrade fästningar med taggtrådsstängsel på gatorna. Ett försök att sända ut krigsveteranerna för att bekämpa de strejkande arbetarna har emellertid avslagits med motiveringen att deras organisationer äro opolitiska och därför icke ämna ställa sig till myndigheternas disposition.

Fackföreningsledarna förklarade sig villiga att underkasta sig skiljedom och att ställa sig vätvilliga till varje försök att uppnå fred — dock på det villkoret att f a b r i k e r n a s k u l l e h å l l a s s t ä n g d a t i l l s e n ö v e r e n s k o m m e l s e t r ä f f a t s. Detta erbjudande förkastades av arbetsgivarna.

Regeringens medlingskommission har uppgivit försöken att uppnå fred — den besitter väl icke tillräcklig rutin för att handha den svåra tvisten — och parterna inrätta sig för långvarig strid.

TRETUSEN ENGELSKA SVARTSKJORTOR hade samlats i Hyde Park förra söndagen för att lyssna till sin ledare, Sir Oswald Mosley. Samtidigt pågick i omedelbar närhet av fascistmötet en antifascistdemonstration med flerdubbelt antal deltagare. Det hela bevakades av s e x t u s e n p o l i s e r. Sir Oswald blev överröstad, men inga sammanstötningar förekommo.

DET ÄR OTROLIGT OCH UPPRÖRANDE att svensk press, som dock ej vill anses som skandalpress, ger rum för en sådan perfiditet och förljugenhet, som utmärker det angrepp en skribent i N. D. A. för den 19/9 riktar mot utgivaren av Tidskrift för sexuell upplysning, kandidat Ernst Barany.

Uppfattningarna kunna skifta huruvida tidskriften ifråga alltid träffat den rätta tonen, men detta hänsynslösa upprepande av flera gånger vederlagda beskyllningar samt skymfliga och rå tillmälen mot en oliktänkande måste väcka varje anständig människas avsky och protest.

Vecksvaksten

"Folket i val"
Ett uppskjutet avgörande.

Rustningsindustrin — den avslöjade världsdiktatorn.

Kvinnor och vänskap.
En bok av Abel Bonnard.
Av Signild Jason Hegardt.

Jan-Erik Holm:
Pinnebergs bror.

Svensk valsöndag.
Av Casan.

N. F., Rustningsindustrin och Sovjet.

Alltså är nu de Socialistiska Sovjetrepublikernas Union med sina 200 olika nationaliteter, av vilka icke mindre än tretton saknar sina medlemmar i miljöner, innanför Nationernas Förbunds murar. Det länge förberedda inlemmandet av denna så omstridda stormakt har icke försiggått utan motstånd och svårigheter.

Som förut omtalats enade man sig om, att en inbjudan till inträde borde utfärdas.

35 stater undertecknade densamma. Icke utan förvåning konstaterar man att de nordiska staterna saknas bland inbjudarna. Av formella skäl säges det. Man lät i stället sina ministrar i Moskwa ansluta sig till inbjudningen. Medlemmarna av N. F. torde så många gånger fått avstå från det strikta uppfyllandet av alla paktens föreskrifter att man ej behövt vara så petnoga. För Skandinavien bör det i varje fall vara ett fredsintresse att ha sin granne Ryssland inom N. F.

Den ivrigaste motståndaren till Sovjets inträde i N. F. var Schweiz. Det förklarade på förhand sin avsikt att rösta nej.

Och Schweiz inhöstade en applåd från Nya Dagligt Allehanda: *Så talade en man.* Schweiz hotade med utträde. Men då måste N. F. flytta från Genève. Och då förlorar Schweizarne pengar, sade Allehanda och det är de för goda affärsmän till att viljа riskera. så ut gå de ej.

Allehanda fick rätt. Schweiziska republikens president nöjde sig med ett våldsamt tal, präglat av kapitalistiskt och religiöst patos. Av 49 röstande stater fick emellertid Sovjet 39, således betydligt över den nödvändiga kvalificerade majoriteten.

Varför var nu Schweiz och andra stater som Irland, Belgien och Holland emot?

Är icke Rysslands inträde i N. F. en fredsgaranti? Förvisso.

Är det icke N. F:s första uppgift att befordra internationellt samarbete, fred och säkerhet. Förvisso.

Kanske var det Sovjets antireligiösa inställning som för många spelade en stor roll. Såsom för Irlands katolske president Valera, med flera.

Men bakom all omsorg om kultur, moral och religion spårar man den blodiga internationalens, vapenindustrins intressen. Var placerar kapitalisterna framför allt sina pengar? I rustningsindustrin.

Var finns de mesta kapitalisterna? I Schweiz och Holland. Var finns en industri av — icke direkt vapen — men precisionsinstrument, framför allt nödvändiga till fullständigandet av mordvapnen. I Schweiz. Den för sina starka intressen för rustningsindustrin anklagade stora schweiziska tidningen Journal de Genève har rasat omåttligt. Ty rustningsindustrin har intet intresse av att befordra internationellt samarbete, fred och säkerhet. Men en ny epok bryter in och ett nytt avsnitt av N. F:s historia börjar med Sovjets inträde.

Karin Schultz:

Konstnärlig teater och äkta dramatisk anda finner man i Moskva.

Stanislavski, den ryska teaterkonstens grand old man.

Meyerhold, hela världens teaterrevolutionär.

Fil. lic. Karin Schultz inleder med nedanstående artikel sin skildring av de nylligen avslutade teaterfestspelen i Moskva och den ryska teaterns aktuella problem. Fröken Schultz har under många år ägnat teatern ett intresserat studium samt i tio år varit ledare för amatörteater inom A. B. F. och andra organisationer. Det är oss därför en glädje att i detta och följande nummer inför Tidevarvets läsare få lägga fram de stimulerande upplevelser och synpunkter på teatern, som hon meddelar från sin ryska resa.

•

Rysk teater av i dag är en märklig företeelse. Den är den verkliga folkteatern, framsprungen ur folkets behov och buren av dess entusiasm. Den nya regimen, som kommit de förut försummade massorna att känna sin delaktighet i samhället, har sannolikt inte på något annat område skapat något så fullödigt. Det ryska folket har en stark dramatisk instinkt, som inom teaterkonsten leder dem förbi de blindskär och misstag, som på andra håll måste bli nära nog oundvikliga.

Denna dramatiska instinkt tager sig ej främst uttryck i ord utan i ett växande liv, vilket gör ett skådespel fullt njutbart även för den åskådare, som står främmande inför språket. En teaterföreställning i Ryssland *när den är som bäst* — ty naturligtvis finns det även där dålig teater — är inte en uppvisning, den är en upplevelse. Det är fullkomligt häpnadsväckande att se, hur varje statist skapar en fullödig skådespelarprestation, och hur den konstnärliga rytmen finner gensvar hos åskådarna.

Något så genialt levande som Stanislavskis folkscener torde näppeligen stå

(Forts. å sid. 4.)

Splittring inom arbetarrörelsen — eller förnyelse?

Spänningen inom arbetarpartierna mellan å ena sidan en överhandtagande konservatism, å den andra av de oppositionella vänsterflyglarnas strävanden, är ett aktuellt drag i många länder. Därmed kommer också kampen inom fackföreningarna att skärpas, vilket man ser många tecken på även hos oss.

Vid Fackföreningsinternationalens representantskapsmöte, som helt nylligen hölls i det idylliska Weymouth i England, behandlades bl. a. den aktuella frågan om en proletär enhetsfront. Mötet beslöt bestämt avvisa erbjudandet från kommunisterna och den röda fackföreningsinternationalen om gemensamma aktioner. Mötet motiverade sitt ståndpunktstagande med påpekandet att man riskerar enheten inom fackföreningsrörelsen genom samarbete med de röda. Dessas aktioner gå endast ut på splittring. Fackföreningsinternationalens strävan alltsedan efterkrigsåren har varit att bevara enheten och just nu är Fackföreningsinternationalen, framhöll man, av särskilt stort värde och den enda grunden för en samling av alla länders arbetare.

Hur oppositionsrörelserna i det faktiska livet växa och arbeta, trots enhetsdeklarationerna inom den gamla fackföreningsinternationalen visades dock bl. a. av den väldiga av oavhängiga arbetarpartiet och kommunisterna stödda antifascistiska demonstration, som ägde rum i Hyde Park i London ungefär samtidigt med det internationella representantskapsmötet. De uttalanden som detta gjort emot fascismen betecknades som eftergivna kompromisser, där man »strök flagg för fascism och krig». Och demonstrationen, som egentligen riktade sig mot Sir Oswald Mosleys fascistiska förkunnelse har samtidigt tolkats och utnyttjats som en väldig protest mot de reaktionära strömningarna inom arbetarrörelsen, mot att fackföreningsledarna »gå och lägga sig att sova», som det heter.

De reaktionära tendenserna inom fack-

(Forts. å sid. 4.)

TIDEVARVET

Radikal politisk veckotidning.

REDAKTÖR: *Carin Hermelin.*
ANSVARIG UTGIVARE: *Ada Nilsson.*

Utkommer varje helgfri lördag.

Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm. Tel. 20 48 42.

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Norrlandsgatan 18.
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Införd genom Stockholms Läkarförening.
DOKTOR
Ada Nilsson
hemkommen.

Allm. Barnbördshusets poliklinik
Alla vardagar 11—12 för havandeskapet och dess sjukdomar och 14—14.30 för kvinnosjukdomar.
För medellösa kostnadsfritt, för andra mot erläggande av 2 kronor.

Stockholms stads Poliklinik
vid Kornhamnstorg 4
Mändagar, onsdagar, fredagar kl. 9—½10 f.m.
För havandeskapet och dess sjukdomar.
För medellösa kostnadsfritt, för andra mot erläggande av 2 kronor.

Professor Johan Almkvist
Nybrogatan 7, Stockholm Tel. 67 50 75
Mottagning
½9—9, 4—5, damer 3—½4. Söndagar 10—½11.
Hud- och Könssjukdomar.
UPPLYSNING I ÄKTENSKAPLIGA OCH SEXUELLA FRÅGOR.

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM
LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid. Trygget och ogen., vårlek.
Tel. 778 24.

600 meter blekt Lakansväv,
128 cm. bred, prima, något solkig, 85 öre m.
Oskarsons Lager, Kungsg. 70, Hornsg. 8.

Centralbadets damfrisering
rekommenderas
Elegant. Tel. 23 33 35. Förstklassig.

Henkels Kalluftspermanent med original-oljor
Lista KLASS UTFORANDE. LÄGSTA PRISER.
Garanti: Pengarna tillbaka om ej utförandet blir till belåtenhet.
Helga Nilssons Damfrisering
FRIDHEMSG. 72, 1 tr., STHLM. Tel. 50 88 92.

Alimonda-Institutet
40-årig homeopatisk praktik.
Mottagning 11—2. Rådfrågning även pr korrespondens. Begär prospekt och fråge-lista. Leg. läkare.
Adress: Upplandsgat. 16, 4 tr. (hiss)
Stockholm. Telefon 32 08 99.

Arbetarnas egen
Tandklinik
Svedenborgsgatan 42
(hörnet av Skånegatan).
Mottagningstider: 10—3, 5—7.
Tel. 41 61 24.
ALL SLAGS TANDVÅRD.
Legitimerad tandläkare.
Låga priser.

Bagarstugan
HORNSGATAN 37 „ Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GOTGATAN 52 „ „ 333 90

Den 22 Sept. 1934.

"Folket i val"

Ett upskjutet avgörande.

Socialdemokraterna och Bondeförbundet ha vunnit stor framgång vid landstingsvalen. Högern och Nya Folkpartiet ha förlorat. Det är ganska följdriktigt. Högerns något osäkra ställning till nationalsocialismen i olika former och våldsdåden i Tyskland den 30 juni samt Hindenburgs färd till Valhall ha gjort många betänksamma. Det Nya Folkpartiet har fått se, att man inte skapar ett nytt folkparti genom att slå ihop två gamla program. Där måste finnas en levande motsvarighet i tiden och dess krav på utveckling för att få gensvar av folkets röst. Säkerligen — det våga vi påstå — har Folkpartiet också förlorat *tusentals* kvinnliga väljare genom att ej ens med sina överskottsröster bidraga till Kerstin Hesselgrens återval till Första Kammaren. När ett s. k. liberalt eller frisinnat parti visar sig sakna varje spår av sin grundåskådning, måste det falla. Återstår nu för Folkpartiet att antingen sjunka i högerns armar och där sjunga sin svanesång eller också att söka förnyelse i samband och förståelse med tidens anda och utveckling. Har Nya Folkpartiet förstått, att dess besökelses tid är inne och vad som kräves av självständig kraft?

Socialdemokraternas framgång skulle man kunnat hälsa med glädje om inte deras nära vänner Bondeförbundarna ryckt fram i ungefär samma takt. »Bönder och arbetare» låter mycket vackert, men det är alldeles verklighetsfrämmande, ja, låt oss använda det omtyckta uttrycket: »I det blå!» Statsministern uttalar sin glädje. Han säger, att »folket i val» tydligen visat sig gilla den väg till lösning av folkförsörjningen, som socialdemokraterna och bondeförbundet gemensamt beträtt. Vad är det för en folkförsörjning? Hittills har man ej sett något annat än det enkla utbytet, att socialdemokraterna gå med på den borgerliga s. k. hjälpen åt jordbruket och bondeförbundet går med på socialdemokraternas arbetslöshetsunderstöd. Således inga positiva åtgärder till en organisk förbättring. Det kan gå, så länge det finns några pengar att ta. Men sedan! Och var är »Tredje mans rätt»? Bondeförbundets hjärtesak!

Det är skada, att socialdemokraterna nu som alltid visa sig så föga förtrogna med landsbygdens förhållanden. De veta påtagligen icke, att när marknaden är slut, plägar varje kohandel alltid följas av en *kovändning.* När den stunden kommer — och det kanske inte dröjer så länge — få socialdemokraterna antingen följa med under reaktionens hägn eller stå kvar försvagade genom att ej ha arbetat för sina egna demokratiska idéer. Då spörjes det, om där finns någon verkligt demokratisk falang, som tillsammans med socialdemokraterna kan kämpa för utvecklingen och förverkligandet av en *sann* demokrati eller om ett borgerligt block rycker till sig makten och styr med diktaturens järnhand, som förlamar allt levande liv.

Detta val blev således intet ställningstagande för eller mot demokrati. Svenska folket har uppskjutit sitt avgörande.

Rustningsindustrin — en världsdiktator.

Den närmaste anledningen till undersökningarna av den amerikanska vapenhandeln, vilka sedan någon tid tillbaka pågått inom den tillsatta senatskommissionen, var vissa oegentligheter vid försäljningen av undervattensbåtar till Sydamerika. Man befarade att *Electric Boat Company,* den stora firman för tillverkande av undervattensbåtar, hade begagnat sig av mutor för att komma åt beställningar. Direktörerna för bolaget medgåvo också redan från början att de betalade *provisioner* för att försäkra sig om de sydamerikanska staternas givande marknader. Men de förnekade att provisioner och mutor ha något med varandra att göra.

Under de fortsatta undersökningarna har rustningsindustriernas arbetssätt blivit mycket klart belyst. Det framgår av förhören att firmorna arbeta med ett väl fungerande system av agenter, utspridda i alla länder, men också genom sina nära förbindelser med offieiella myndigheter, höga militärer och andra inflytelserika och högt uppsatta personer. De nationella gränserna för rustningsindustrierna äro för länge sedan utsuddade. Tvärtom äger ett nära samarbete rum mellan de olika staterna. Så t. ex. har den engelska vapenfirman Vickers-Armstrong träffat en överenskommelse med Electric Boat Company som går ut på, att vardera firman betalar den andra 40 procent på de förtjänster de hämta från sina speciella försäljningsområden. Ty dessa firmor ha delat världen i var sitt försäljningsdistrikt, så att Electric Boat Company har ensamrätt i Förenta Staterna, Cuba, Argentina, Brasilien och några andra stater, medan engelsmännen ha fria händer i de flesta övriga länder. Vickers Armstrong har betalat omkring 40 miljoner dollar till amerikanarna för sina goda förtjänster på »försvarsmedel».

Det är beteckande att, fastän Electric Boat Companys affärer voro den egentliga orsaken till undersökningen, det inte dröjde länge förrän en av dess värsta konkurrenter, firman Driggs, också drogs med i förhören och hade ungefär lika komprometterande saker att tillstå. Bl. a. framgick ur ett av direktör Driggs' brev till en agent i Polen, att firman arbetar i närmaste samförstånd med amerikanska krigsdepartementet, som underlättat dess verksamhet i hög grad. Så hade t. ex. en amerikansk kryssare år 1929 skickats till Turkiet för att demonstrera firman Driggs tretums-luftvärnskanoner. Mr Driggs själv hade samtidigt skrivit till sin agent i Turkiet, att demonstrationen av kanonerna skulle ske i största hemlighet, så att inte konkurrenterna skulle kunna misstänkliggöra företaget. Man måste nämligen ta vissa hänsyn till amerikanska regeringens hållning i nedrustningsfrågan!

Tydligen äro de europeiska vapenfirmorna ungefär lika goda. Vickers-Armstrong, den engelska firman, kan uppvisa ett utmärkt samförstånd med de militära myndigheterna. Icke mindre än fem av dess ledande män äro f. d. höga militärer eller ämbetsmän inom försvarsdepartementet. Med sina utmärkta förbindelser kunde en av dessa herrar sanningsenligt säga: »Min vän inom amiralitetet kommer att hjälpa firman i år liksom han försökte skaffa oss beställningen på alla fem undervattensbåtarna i fjol».

Att de sydamerikanska staterna äro begärliga kunder är lätt att förstå. År 1928 försökte Electric Boat Companys Agent i Paris, Mr Aubry, t. o. m. *att bli peruansk delegerad vid flottkonferensen,* som ägde rum året därpå. »Min lösen skall bli», skrev han, *»inga fasta avtal för undervattensbåtar i Sydamerika. Undervattensbåtar måste klassificeras som defensiva vapen.»* Och agenterna ha för övrigt gjort allt för att underblåsa spänningen mellan såväl Peru och Colombia som Bolivia och Paraguay. I år byggde Electric Boat Co. två kanonbåtar åt Peru. Men av ett brev från direktören till en hans kompanjon framgår, att affären måste omges med nödiga försiktighetsmått, så att inte Colombia, Perus motståndare, skulle protestera och amerikanska regeringen förhindra affären. Agenten skulle till tre peruaner betala inte mindre än 15,000 dollar pr båt om beställningen kom hans egen firma tillgodo.

De undersökta breven mellan direktörer, agenter och höga beskyddare, skulle säkert kunna lämna hur mycket stoff som helst till belysande av de fullständigt skrupelfria och i fullaste bemärkelse »fosterländska» metoder, som ammunitions- och vanpenfirmorna begagna. Men saken blev regeringarna för obehaglig. Också kungliga namn hade nämnts bland »agenterna». Ett antal stater protesterade mot fortsatt offentliggörande av förhållandena. Förenta Staternas inrikes- och handelsminister infunno sig en dag vid kommissionens förhandlingar — och efter ett längre samtal med dess ledamöter tillkännagavs att kommissionen hädanefter bleve tvungen att arbeta med större försiktighet!

Aftonkurser i Hemsömnad
börja åter den 2 okt. Två kvällar i veckan, kl. 6—9, under tio veckor. Kursavgift kr. 20:—.
Fredrika-Bremer-Förbundets skola för kvinnlig yrkesutbildning,
Norrlandsgatan 20. Tel. 21 23 99.

A.-B. Schreuder & Olsson
Agnegatan 34, Stockholm.
Tel. 53 12 49, 50 77 82.
ARBETENITENN:
Konstindustriella artiklar, lämpliga som hedersgåvor och sportpris. — Glassformar, marsipanformar, patentkork m. m.

S:t Ansgarsboden
Malmskillnadsgatan 7, Stockholm C.
Postgiro 56537. — Telefon 10 96 92.
Beställn. mottagas. Postorder ombesörjes. Bästa inköpskälla för kristlig konst i alla utföranden.

Lucks kaffearomrostat

Moderna Funkisfåtöljer
i crepe och mockaplysch kr. 55. Duschateller fr. 25. Bäddschäslonger 38. Liggfåtöljer i hudimit. 95. Sängar 9, madrasser 5. Plymäduschateller från 65, ek-, björk-, korgmöbler, korkmattor, tyger, kast, stuvar, stoppning. Realisation pågår, reparationer, beställningar. *Fabriksboden,* Metargat. 6, hörn. Södermannag. 57. Tel. 40 07 66, och Jungfrug. 7, Östermalm.

STAMNING,
(TALSKRÄCK) o. a. nervösa talrubbningar samt tvångstankar behandlas av talpedagogen *P. O. Broberg,* Floragatan 16, Sthlm. Tel. 10 03 24. Svarsp. 1 kr. Varning f. värdelös korrespondensmetod!

MÅSTE VI UPPGE HOPPET I FREDSSAKEN?
Nya vägar för fredsarbetet.
Av *Magnus Lithner.*
A.-B. SEELIG & C:ni
50 öre.

NYPONSOPPA
på 10 minuter med
Novums Nyponmust
Delikat och billig sommarmat!

Bra och billigt bor Ni på
Frälsningsarméns Hotell i Stockholm
Drottninggatan 66, tel. 23 27 75
Stilla och lugnt. God betjäning.

Föreningen Årsta · Stockholm
Förstklassigt Damhotell
Norrlandsgatan 8—10 (invid Norrmalmstorg), Stockholm.
Ljusa rum med varmt och kalt vatten och telefon.
Gott bord. Vackra, trevliga samlingslokaler.
Telefoner: 20 92 57, 20 92 58, 20 95 54, 20 97 50
Enkelrum 4.50—6 kr.
Telegramadresse: Arstakubben, Stockholm.
Dubbelrum 8—10 kr.

Kungl. Hovblomsterhandel
H. FLATOW
Säg det med blommor!
Västerlånggatan 14. **STOCKHOLM**
— Blomsterförmedling till in- och utlandet —
Telegr.-adr.: Flatow. Telefoner: 11 05 06, 20 21 17. Postgirokonto 549

Yrkeskursen för tvättföreståndarinnor
VID ATENEUMS SKOLKÖKSSEMINARIUM, STOCKHOLM,
börjar d. 1 november. I kursen utbildas *föreståndarinnor* för tvättinrättningar vid sjukhus och större anstalter. *Ansökningar* insändas före den 1 oktober. Prospekt och övriga upplysningar lämnas på begäran. Postfack 3093, Stockholm 3. Tel. 10 52 65. Mottagning kl. 11—12 (ej tisdagar och lördagar).

NORRKÖPINGS STUVLAGER
KLÄDESHANDEL, Barnhusgatan 4, Stockholm.
Ingen butik. Alla inköp o. försäljningar pr extra kontant. Detta orsaken till våra bill. priser.

Signild J:son Hegardt:

Kvinnor och vänskap.

Fransmannen Abel Bonnards bok L'Amitié (på svenska Vänskapens konst, bokförlag — Natur och Kultur) kan för den psykologiskt intresserade ge anledning till en del funderingar.

Till en början förbryllas man av en viss ålderdomlighet i betraktelsesättet. Författaren nöjer sig ej med att iakttaga det inre livets företeelser och begrunda dem, han värdesätter. Och värdesätter uteslutande ur intellektualistisk-moralisk ståndpunkt. Det och det är något stort och förnämligt, ett annat något lågt och föraktligt — man tycker sig höra en sjuttonhundratalsförfattares ironiserande över »hopen». Vidare rör sig framställningen om så få och motsatsbetonade begrepp. Man—kvinna, kärlek—vänskap, hjärta—intellekt — hårt, schematiskt, utan gränsområden stå de där bredvid varandra eller snarare mot varandra. Man finner det underligt, att en sådan bok kommit till i en tid, då Freud verkat.

Vad som här speciellt sysselsätter författaren, är vänskapen. Vad är då vänskap, enligt Bonnard?

En känsla av intellektuell jämbördighet i förening med aktning och sympati. För att kunna blomma med full livskraft förutsätter den hos kontrahenterna stor intelligens och djup bildning — förefinnes således endast som kulturprodukt och därtill endast som en rätt sällsynt sådan.

Mellan kärlek och vänskap gör Bonnard sträng åtskillnad. Vänskapen är av uteslutande andligt-intellektuell natur, kärleken åter är övervägande fysiskt sinnlig och förefinnes endast som ett band mellan man och kvinna.

Man måste fråga sig: Vad är då allt annat? Den tillgivenhet, som ej finner sig till rätta inom ramen av dessa definitioner, vad är den för något? Ingenting, menar Bonnard — något passivt, obestämt, obetydligt, något som han erkänner endast som en känslolivets sågspånsfyllnad och i grund och botten föraktar.

Till detta, som han föraktar, kommer onekligen det mesta av kvinnlig vänskap att höra. Ty renodlat intellektuell är den kvinnliga vänskapen ju endast mycket sällan, om ens någonsin; även i de fall, då den födes som intellektuell sympati och i det stora hela fortlever som sådan, har den också något annat, något emotionellt.

För Bonnard existerar ej alls något sådant som vänskap kvinnor emellan. Om än på andra grunder än dem som här antytts, utesluter han på det hela taget kvinnan ur vänskapens värld. Hans argumentering är gammal och välbekant: Kvinnan kan ej vara objektiv, hon är insluten i livet, kan ej höja sig över det, upp till rena tankeregioner, kan således aldrig aktivt deltaga i den intellektuella samvaron eller fullt förstå den glädje en sådan samvaro skänker.

Här skulle man nog kunna gendriva Bonnard genom att peka på kvinnor, som göra hans påstående ogiltigt. Nära till hands ligger det att visa honom på Christina, reine de Suède, vars högsta fröjd var just det intelligenta samtalet, i vilket Bonnard ser en av vänskapens förnämsta yttringar. Och andra ... Saknade Elisabet av England förmåga att tänka i stort? Var ej Katarina av Ryssland som intelligens skarpare och friare än de flesta av sin samtid? Att det just blir regerande furstinnor man främst kommer att tänka på kan ha en orsak värd att beakta. För att få lov att utveckla sin intelligens inom ett gebit, som ej stängdes av hemmets fyra väggar och för att få tillfälle att yttra sig i männens krets med anspråk på deras uppmärksamhet, då det gällde ämnen av abstrakt natur, ville det i forna dagar kanske till att vara drottning, regerande drottning. Med mindre gick det inte!

Bonnard nöjer sig emellertid inte med att förneka kvinnans förmåga till detta, som han kallar vänskap. Hon saknar också, emotionellt, förutsättningar för all tillgivenhet av ren och osjälvisk natur. Hon är ur stånd att känna aktning, tacksamhet, över huvud taget någon känsla, som utesluter henne själv, d. v. s. hon är alltid, om än omedvetet, beräknande. Hon har en manlig så kallad vän att vara stolt över och dra nytta av, en kvinnlig att intrigera och skvallra med och för att i åtminstone den yttre gemenskapen med en annan få en känsla av stöd — ensam kan hon ju inte stå. En vänskap mellan kvinnor — det som ter sig så — är alltid för båda kontrahenterna endast ett surrogat för kärlek och spelar i jämförelse med kärleken en mycket underordnad roll.

Att på något grundligare sätt ta upp Bonnards påstående och resonemang till skärskådande bjuder emot, avsiktligt tarvlig och perfid som han är så snart han kommer in på kapitlet om kvinnan. Det förefaller också nästan obehövligt — knappast någon kan ta honom riktigt på allvar, hur övertygad han själv än må vara. Är han det för övrigt? Man vet knappast ens detta. Det medvetna högmod, som präglar hela boken, kommer den att verka livsfrämmande, mera som en elegant och spirituell pennfäktares verk än som ett uttryck för djup och sann människokännedom. Själv ställer han kvinnan alldeles utanför diskussionen, låtsas helt enkelt glömma att hon, numera, ändå är läskunnig. Att i det land, där kvinnan älskats och hyllats mer än eljest på jorden, en intelligent författare kunnat tillåta sig att med så vårdslös motivering underkänna henne som förnuftig varelse — ty det är vad han i själva verket har gjort — det är underligt. Han måtte vetat sig tämligen säker för kritik. Intressant vore att veta, hur de franska kvinnorna förhållit sig, om de givit sin mening om boken tillkänna och vilken denna mening i så fall varit. Vänskap mellan kvinnor står måhända inte så högt i kurs bland dem, kärleken — l'amour — och kärlekens konst har i Frankrike haft en sådan betydelse för både män och kvinnor, att vänskapen kvinnor emellan där knappast kommit att verkligen odlas och beaktas.

Utan tvivel äro de skandinaviska och anglosachsiska kvinnorna mera initierade, då det gäller kvinnovänskap. Men har den omvittnats tillräckligt ens hos oss? Vi kunna rycka på axlarna åt ett sådant omdöme som Bonnards och lämna det åt sitt värde. Men det ligger något förödmjukande i att det kan nedskrivas utan att bliva gendrivet, att de västerländska kvinnorna ej ännu förstått att utåt, i liv och litteratur, låta detta för många av dem så djupt betydelsefulla, vänskapen, framstå i all den ära, som tillkommer den.

———

Jan-Erik Holm:

Pinnebergs bror.

Falladas nya roman, »Wer einmal aus dem Blechnapf frisst», handlar om en »liten man». Förbrytaren Willi Kufalt är i grund och botten en bror till Johannes Pinneberg; också han en människa utan egentligt eget ansikte, vilken tämligen passivt låter sig drivas av händelsernas ström. Men han har ingen tapper Lämmchen vid sin sida, som hindrar honom att stjäla ved, som hjälper och stöder honom var gång han vacklar. Han är ensam i sin svaghet, och därför går det galet för honom.

I ett litet företal säger sig författaren inse, att han med denna bok går till anfall mot något, som lyckligtvis inte längre existerar: den så kallade humana straffverkställigheten. Vidare låter han påskina, att i den nya tyska staten skulle hans Willi Kufalt inte behöva genomlida det beklagansvärda öde, som här skildras.

Man hejdar sig häpen vid läsandet av dessa rader. Har Fallada, den förstående mänskovännen Fallada, verkligen gått över till nazismen? Kanske, kanske inte. Om han det gjort, så kan vi vara trygga för att det inte är rashatet, krigsentusiasmen, våldsevangeliet, som attraherat honom. Då har han i likhet med otaliga andra renhjärtade och godtrogna tyskar barnsligt och tillitsfullt omfattat läran om folkgemenskapen och jordförbundenheten, blundande för de andra, kallt brutala dragen i det hitlerska evangeliet. Vi vet att Fallada efter framgången med Pinneberg inköpt en liten gård på landet och etablerat sig som lantbrukare; därmed återvändande till den miljö, i vilken han tillbringat sin barndom och ungdom och som han alltid längtat tillbaka till. I ett brev till sina läsare, i vilket han utlovar en tredje roman, som ska komma till jul, en bondroman, talar han om hur lycklig han känner sig därute, nära jorden. Kanske har han blivit nationalsocialist i denna, bästa bemärkelse. Det får vi inte lasta honom för. Vi får vara glada att han förblivit sig själv också med hakkorset på rockuppslaget.

Emellertid finns det också en annan, möjlig förklaring till företalet: att boken utan detta inte skulle kunnat komma ut i tredje riket. Ty med undantag av företalet finns det knappast något nationalsocialistiskt i boken. Falladas uppfattning av brott och straff går tvärtom stick i stäv mot den hitlerska. Enligt den senare är ju så gott som varenda lagbrytare en från födelsen märkt individ, en »Untermensch», som oberoende av miljö på grund av sina arvsanlag drivs till asociala handlingar. Han ska straffas och oskadliggöras, att söka förbättra honom lönar sig knappast, och varje medkänsla för honom är obefogad. Falladas skildring av Kufalt och de flesta av hans olycksbröder är präglad av den djupaste medkänsla (ehuru han, som väl varje förnuftig mänska förresten, vet, att typen »Untermensch» *också* existerar).

Den lille mannen Kufalt, en smula njutningslysten utan någon vidare inre motståndskraft, begår mest händelsevis och utan att han själv riktigt begriper vad det innebär, ett förskingringsbrott. Sedan han väl en gång fallit, driver de yttre omständigheterna honom obönhörligt vidare utför. Boken börjar ett par dagar innan Kufalt ska slippa ut. Han gläder sig åt den stundande friheten, men utan att rätt veta, hur han ska bruka den, glädjen är blandad med en viss rädsla. Fängelsevistelsen har knappast förbättrat den lille mannen Kufalt, den har tvärtom ytterligare försvagat hans moraliska styrka. Fallada vänder sig i sitt företal mot det så kallade humana straffutförandet. Kanske ska betoningen ligga på »så kallade». Vad hjälper de tre stadierna, att den fånge, som uppfört sig väl och nått det tredje stadiet, får vissa friheter, får höra radio en gång i veckan, får ha sin celldörr oläst. Fängelset förstör honom ändå, förlamar hans initiativkraft, hans ansvarskänsla, hans viljestyrka. Han vänjer sig slutgiltigt vid att inte behöva handla själv, vid att slött och likgiltigt låta sig drivas från dag till dag. Anmälaren vet sig inte ha läst någon skildring från fängelselivet, som så skakande och så förtätat återgett dess atmosfär av grå, meningslös, idiotisk tristhet.

Men huvudanklagelsen i Falladas bok riktar sig inte mot fängelsets behandling av fångarna, utan mot samhällets behandling av de frigivna.

■

Det första slaget utifrån får Kufalt redan innan han lämnat cellen: hans svåger, till vilken han vänt sig om hjälp, låter genom tredje person meddela honom, att han ingen hjälp har att påräkna från det hållet, samt att hans syster och hans mor ej heller vill veta av honom. Efter frigivandet följer ständigt nya slag.

Kufalt tumlar ut i friheten som en som varit för länge i mörker och inte kan vänja sig vid solljuset: yr och förvirrad. Han är knappast i stånd att glädja sig. Han längtar efter en ordnad, hederlig existens, men ser ingen utväg, hur han ska kunna nå fram till den.

Första tiden tillbringar han i ett »kristligt» hem för frigivna fångar i Hamburg. De frigivna utföra renskrivningsarbeten, förmedlade av en uppfinningsrik präst, som utom de gåvor han tigger ihop hos allmänheten för sitt goda verk, också stoppar hälften av sina skyddslingars arbetsförtjänst i egna fickor. De frigivna behandlas fortfarande som fångar och påminnas dagligen om sitt brott; atmosfären i »hemmet» är gement och oljigt förljugen. Kufalt och några av hans kamrater försöka att på egen hand starta en renskrivningsbyrå. Starten lyckas; man har snappat ifrån prästen ett fett uppdrag. Men så en dag går det hela ikull. Prästen har dragit försorg om att deras förflutna blivit bekant.

■

Ur det första rummet Kufalt hyr sig utanför »hemmet», blir han utkörd, då man får nys om att han är straffad. Överallt följer hans förflutna honom som en skugga. Efter många fruktlösa ansträngningar får han till sist jobb som prenumerant- och annons-ackvisitör vid en tidning. Det artar sig bra, han förtjänar rätt hyggligt. Äntligen ljusnar det för Kufalt. Han får också en flicka, förlovar sig, till påsk ska det bli bröllop. Men med den där flickan är det något som är på tok. Kufalt har varit rädd för flickor; hans förflutna har stått mellan honom och dem. Han vågar sig bara på en flicka, som också har något att gömma. Hilde har ett barn. Nåväl, inget ont i det, Kufalt tycker bra om pojken, blir säkert en snäll styvfar; det är något hederligt i detta: Kufalt med sitt straff, Hilde med sitt felsteg. Men innerst inne vet han att det inte var barnets existens, som gav honom mod att närma sig Hilde, utan något annat: vetskapen om att hon är en dålig sort. Denna korta kärlekssaga är oändligt gripande skildrad: hur Kufalt med förtvivlan försöker tro på dess verklighet, men hela tiden vet om lögnen i deras förhållande. Sagan får ett brådstörtat slut. Kufalt blir anhållen för en stöld som han är fullkomligt oskyldig till. Endast därför att han är straffad, blir han misstänkliggjord. Han släpps igen; men med en straffad är man inte så noga: ryktet om hans förflutna har fått sippra ut. Hans tillämnade svärföräldrar, hedersfanatiska småborgare, vet om det. Han mister sitt jobb.

■

Kufalt återvänder till Hamburg. Och nu går det snabbt utför. Det lönar sig ju ändå inte. Han har inget hopp längre; och därmed är den sista motståndskraften borta. Ännu drömmer han en smula: om en sför kupp, som ska ge honom möjlighet till en borgerlig existens. Men han blir ingen förbrytare i stor stil; därtill fattas honom mod och initiativ. Han sliter väskor från flickor på tysta gator. Deras nödrop väcker inget medlidande hos honom: han har knappast längre några känslor kvar. En kall likgiltighet fyller honom alltmera, löser upp honom invärtes. Till sist stjäl han också sparbanksboken från den beskedliga gamla prästänkan, hos vilken han bor och som egentligen varit den enda människa, som visat honom en smula vänlighet. Och så blir han tagen.

Han sitter inne i sin cell igen, och det känns i grund och botten riktigt skönt att vara tillbaka. Den hopplösa, bittra kampen ligger bakom honom, nu behöver han inte anstränga sig längre, inte bära något ansvar. Sju år har han fått; men i själva verket är hans öde slutgiltigt beseglat.

Det är en bitter, tröstlös bok, Falladas nya, ingen enda stark, levande människa av Lämmchens släkte möter oss på dess sidor. Men i grund och botten riktar den samma maning till oss som boken om Pinneberg: att vi inte får glömma vårt ansvar gentemot våra bröder.

Nazist eller icke har Hans Fallada med sin nya bok befäst sin ställning som en av samtidens största författare.

Hans Fallada: Adjö — och välkommen tillbaka! Bonniers. 6: 50.

"Credo" i radio.

Ett drama av Elin Wägner kommer att uppföras i radio, sannolikt någon gång i oktober månad. Det heter *Credo* och bygger på Elin Wägners roman *De fem pärlorna*. Den radiotekniska bearbetningen har skett i samarbete med regissör Ragnar Hyltén-Cavallius. Handlingen är åter mycket aktuell. Den försiggår nämligen i Saarområdet, en gång efter världskriget utropad som en självständig republik — av kort varaktighet. Credo är namnet på den unga amerikanska kväkerska, som är dramats huvudfigur.

———

Hendrik van Loon, Geografi för alla, som anmäldes i Tidevarvet, n:r 31, har utgivits på bokförlaget *Natur och Kultur*. Den kostar Kr. 10: —.

IDUN

ger Er varje vecka värdefulla tankar, god litteratur, angenäm förströelse och praktiska råd.

Läs IDUN

Kurser för utbildning av tandtekniker och tandsköterskor.

Styrelsen för Stockholms Tandläkareförening vill härmed rikta en uppmaning till föräldrar och målsmän att icke utan att inhämta tillförlitliga upplysningar låta sina ungdomar bevista dylika kurser.

Den utbildning, som meddelas vid dylika, är ofta synnerligen otillfredsställande och kvalificerar icke i och för sig till erhållande av avlönad plats.

Närmare upplysningar kunna erhållas av tandläkarkårens ombudsman, Skeppsbron 44.

Stockholms Tandläkareförenings styrelse.

Norr Mälarstrands "Barnkammare"

Norr Mälarstrand 66, n. b., öppnas 8 okt., mott. barn 2—7 år.
Praktiska övningar, teckning, modellering, sång och rytmik. I timmes daglig utomhusvistelse. Luftiga och soliga lokaler.

GERD SVENNILSON,

Dipl. Montessorilärarinna, stud. vid Mont. Training College, London.
Träffas efter överenskommelse *Sturegatan 19, 3 tr.*
Tel. 20 78 66. Referenser och prospekt på begäran.

För resande till Stockholm

rekommenderas

K. F. U. K.-Förbundets nyinredda HOSPITS

Birgerjarlsg. 27 (OBS.! vid Engelbrektsplan). Spårvagn 5 dir. från Centralen.
Tel. 11 07 25.

2:dra tillökade upplagan nu utkommen.

Pris kr. 1: 25.

Fredsrörelsens A B C,

data och fakta.

Av *Anna T. Nilsson.*

»Anna T. Nilsson har lyckats att göra sin sakliga och kortfattade redogörelse i hög grad fängslande. — En skrift som denna förtjänar en stor spridning.»

ALMA SUNDQUIST i Tidevarvet.

Informationsbyrån

Mellanfolkligt samarbete för fred.

Lilla Nygatan 4 • Stockholm.
Tel. 11 38 09. Postgiro 50990.

En oumbärlig bok för alla som vill följa med tysk politik.

Det 20:de Århundrade, Oslo.

33 nazistledare

Biografier från Tredje riket.

Boken förtjänar att uppmärksammas som ett vederhäftigt och mörkligt dokument rörande Tyskland under barbariets tid.

Tidevarvet.

. . . är synnerligen förtjänt av att uppmärksammas och studeras.

Ragnar Jändel i Arbetet.

Den viktigaste boken om Hitler-Tyskland. Den som har läst denna bok känner nationalsocialismen.

La République, Strassburg.

I varje bokhandel.

Häft. 3: —. Inb. 5: —.

Axel Holmströms Förlag.

Giron:r 1544

Tidevarvet började 1934 sin tolfte årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 22 Sept. 1934 – N:r 34

Prenumerera på TIDEVARVET för 1934. Pris kr. 6:–

Valsöndag.

När man möter två eller tre eller flera manliga cyklister åkande åt samma håll på landsvägen, kan man vara nästan säker på att finna en vallokal i *närheten.* Ty på valdagen gälla alla söndagsutflykter denna viktiga plats.

Hela landskapet tycks ha ställt in sig på att bilda en skön ram kring den samhälleliga förrättningen. Vägarna äro så vackra, åkrar och trädgårdar så välskötta och praktfulla. Bakom äppelträd och sommargröna lönnar avslöjar sig en idyllisk rödmålad byggning som den skola eller det kommunalrum där valet skall ske. Sällskapslivet, som utvecklas på grusplanen framför huset med stora grupper av samtalande män och mera blygt passerande kvinnor, kan i livlighet och munterhet helt säkert jämföras med gamla tiders träffar på kyrkvallen. I Stockholm och andra storstäder är det inte mycket festligare att rösta än att betala skatt eller stå i kö för att köpa lotter. Men på landsbygden skänker röstningen sin prägel åt hela dagen och landskapets hela utseende. I all stillsamhet och förnämhet förstås. Man sparar på yttre åthävor lika mycket som på reklam, vägvisare och skyltar. Propagandamedlen äro försvinnande obetydliga. Det är mycket svårt att hitta fram till vallokalerna.

Tidevarvet valde för sin del att på valdagen besöka Södermanland, med särskild uppmärksamhet riktad på Villåttinge valkrets, där Södermanlands Länsförbund av Svenska Kvinnors Vänsterförbund stödde en särskild lista för fru Anna Källs kandidatur, arbetarepartiets fjärde namn.

Villåttinge-valkrets är först och främst ur turistsynpunkt ett litet under, rik på stora gårdar och vackra kyrkor, som t. ex. Årdala, Vadsbro och Vrena, klara sjöar, som den historiskt blånande Båfven, och naturskönа vägar i alla format mellan ungefär cykelstig och autostrada.

Det visade sig också att stämningen var god och valdeltagandet livligt. I Flen fick man vänta i trappan eller förstugan i en timmes tid innan man kom fram till valurnan, i Sparreholm stodo bilar i dubbla rader och väntade, i Lerbo var det köbildning.

Tanken på fru Källs placering väckte i allmänhet intresse, på många håll sympatier. Och detta kanske särskilt från männens sida. Hur är det, känna sig inte kvinnorna i Sveriges land ännu en smula osäkra när det gäller politik och röstning? Man ger sig inte gärna in i en diskussion, där det är svårt att ge *svar* på tal. Och helst vill man undvika det, som kanske kan bli en äventyrlighet. Ty det är inte värt att låta lura sig. Och männen äro i alla fall de, som äro mest inne i *frågorna.* Denna *uppfattning* kunde man utläsa ur många undvikande och avvisande ögonkast.

Men männen, som veta med sig att deras kunskaper och erfarenheter äro tillfyllest och att de ha bestämmanderätten i samhället, de kunna kosta på sig att diskutera en idé och de äro intresserade av idéer. Visst skall det finnas en kvinna i landstinget, sade man, då det diskuterades utanför vallokalerna, det är inte mer än rätt. Det behövs kvinnor där också. Ett gammalt par kunde inte ens tro det var *sant* att Södermanlands läns landsting icke äger en enda kvinna bland sina medlemmar. Det föreföll dem häpnadsväckande.

Men för en och annan tedde sig saken för nymodig. Kvinnorna ha sitt att sköta, menade de. Förresten, ni kan komma hem till mig och dricka kaffe, sade en gladlynt äldre man, så skall ni få se hur *jag* håller *min* kvinna!

Det var tydligt att han hade gott samvete. Men lika tydligt att varken han eller hans hustru inom de närmaste åren komma att ge sina röster åt någon kvinnlig kandidat.

Det mörknade så småningom efter den soliga höstsöndagen och väljarnas skaror glesnade frampå kvällen. På sina håll kunde man se hur valnämndens ledamöter, som uthärdat så många timmar i de kvava, envist fernissluktande lokalerna, flyttat ut sina bord i det fria och vid skenet av en kraftig cykellykta räknade de avgivna röstsedlarna. De skarpbelysta ansiktena framträdde fantastiskt mot mörkret bakom, som skattgrävare eller kräftfiskare i en storskog.

Och så började rapporterna strömma in till länens huvudstäder om valresultatet i hela vårt väldiga land, där stora stråk av ödebygd äro bibehållna mitt i de mest bebodda kulturbygder, där avstånden bli vida och bebyggelsen försvinner och vägarna äro tysta som en natt i en ödemark. Telefonväxlarna voro livligt verksamma. Och mot natten fick svenska folket genom radio veta, åt vilket håll valet 1934 pekade. Det var bondeförbundarnas och socialdemokraternas stora dag. Och det nya socialistiska partiets.

Casan.

Konstnärlig teater ...

(Forts. fr. sid. 1.)

att uppleta i något annat land. En iscensättning av Stanislavski, Figaros bröllop som talpjäs, avslutade de festspel i Moskwa, som hållits under den 1—10 september i år, och blev en av deras höjdpunkter, en fulländad skapelse av skönhet, grace och lekfullt behag. Stanislavski är den ryska teaterkonstens grand old man, och ehuru hans idéer en gång voro nog så revolutionerande, kan han nu ej räknas till modernisterna. Men inför geniets storhet tiga programpredikarna.

Även rollskapelserna i Figaros bröllop voro alla av högsta klass; priset togs av en förtrollande Suzanne. Men till Konstnärliga teatern, där stycket framfördes, äro också de yppersta artisterna knutna, däribland även de från gästspel i Stockholm högt skattade Knipper, Chekhova och Kachalov.

Det andra geniet inom Moskwas teatervärld är Meyerhold — det andra emedan han är den yngre. Meyerhold är den stora revolutionären inom teatern över hela världen. Hans valspråk är »Inga illusioner!» Bort med kulisser, ridå och onödig rekvisita! Bygg upp hela scenbilden plastiskt, använd några få karaktäristiska föremål och låt verkets anda framstå i en rytm av ord, rörelser, ljus och toner.

I Meyerholds nya teater, som nu är under byggnad, kommer scenen att ha formen av två cirkusarenor, en större och en mindre. Denna art av vridscen består av koncentriska ringar, som äro höj- och sänkbara och understundom bestå av glas, som kan belysas underifrån. Som ett exempel på hur belysningen kan utnyttjas på denna scen, nämnde *Meyerhold,* hur i »Otello» den näsduk, som där spelar en avgörande roll, under hela föreställningen belyses direkt av en ljusstråle, medan spelet försiggår på olika delar av scenen. En liknande suggestiv betydelse tillmäter han musiken.

En plastisk föreställning gavs i »Revisorn», där hela scenbilden uppbygges på scenvagnar, som i tur och ordning skjutas fram på scenens främre del, och på vilka spelet grupperar sig i en fullständigt fenomenal uttrycksfullhet. En briljant rollprestation var Garines revisor; utmärkta voro även borgmästarens fru och dotter, för ovanlighetens skull framställda med humor och utan chargering.

Bland övriga teatrar kan främst nämnas Statliga judiska teatern, som i »200,000» gav en österländsk folksaga i en betagande fantasifull utformning, utsökt spelad. *Denna verkligt djupa folkfantasi* i sagans form möter man annars inte mycket av i våra dagars Ryssland.

Ledaren för den judiska teatern är Michaels, en fenomenal karaktärsskådespelare. En liten episod, som i koncentrerad form belyser hela den ryska teaterentusiasmen, tilldrog sig, när Michaels av några gäster tillfrågades, om hans lilla dotter också skulle ägna sig åt teatern. Med strålande ögon svarade han ögonblickligen: »Ja, natürlich!»

•

Inte mindre än tre revolutionsdramer ingingo i programmet, »Intervention» på Wachtangewteatern, »Ljubov Jarovaja» på Lilla konstnärliga teatern och »Optimistisk tragedi» på Kamerny-teatern. Av dessa torde ur dramatisk synpunkt sättas högst »Ljubov Jarovaja» av K. Trénev, som redan räknas bland sovjets klassiska litteratur. Huvudrollen är en kvinna, som ställes i konflikt mellan de revolutionära idéerna och kärleken till maken, som övergått till arbetarfienderna. Stycket slutar med att hon låter sin make gå i döden, medan hon själv fullbordar sitt värv. Ett mästerligt spel åstadkoms av de båda huvudpersonerna. Mindre lyckad var den optimistiska tragedien, som Tairow ej förmått ge en tillräckligt levande iscensättning på sin vackra teater. Stycket är dock intressant, emedan det visar, vilka nya rollfack sovjetdramatiken öppnar för de kvinnliga skådespelarna. Huvudrollen och praktiskt taget den enda kvinnliga rollen, är kommissarie hos de revolutionäras krigsråd, som under inbördeskrigets första dagar ensam sändes ut till en av flottans avdelningar för att där röja väg för de nya idéerna och söka bilda ett revolutionärt regemente. Efter en hård kamp mot både intervenerande trupper och anarkister lyckas hon i sitt företag. Men i segerögonblicket blir hon förrådd och nedskjuten. De revolutionära skarorna, som jublande storma in för att befria henne, få sin segerglädje blandad med stark förstämning.

A. Koonen spelade den kvinnliga kommissarien. Någon märklig rollskapelse blev det inte, för gestaltens inre resning saknade hon alla uttryck. Märkligt var *dock att se, hur väl skådespelerskan fann* sig till rätta i miljön, hur hon förstod att bibehålla sin kvinnliga individualitet och ändå ge rollen dess typiskt manliga karaktär. Hon var inte en »kvinna förklädd till karl» utan helt enkelt en kvinna, som gör bruk av sitt mod och sin medfödda begåvning för organisation, kommendering och stridskraft.

»Intervention» slutligen ger en bild av kampen mellan arbetarna och de utländska trupperna under inbördeskriget i Odessa. Stycket ges i en vacker och god iscensättning. Det är gripande att se, hur publiken applåderar dessa stycken. Det är en bit ur dess liv som flyttat upp på scenen och där framstår i ett förklarande sken.

•

Teatrarna i Moskwa och även i andra delar av landet äro varje kväll fyllda av en hänförd publik. Och ändå lär det i huvudstaden finnas inte mindre än 72 teatrar, som sysselsätta en skådespelarstab på 40,000 aktörer. För Stockholm skulle detta innebära en stab av över 5,000 skådespelare, alla med full sysselsättning. Det gör ett egendomligt intryck att utifrån gatornas torftighet komma in *i teatrarnas lyx. Man förstår vad detta* folk offrar för att hålla konsten högt.

Moskwa är det naturliga centrum för hela den storartade teaterverksamhet, som nu håller på att växa fram över hela landet. Därifrån sändas konstnärliga ledare ut till otaliga nya teatrar.

Leningrad kan som teaterstad i intet avseende mäta sig med Moskwa. Själva andan där gör över huvud taget intryck av att vara betydligt mer banal och efterbliven. På Statliga dramatiska teatern spelades Gorkis »Fienderna», vilken visserligen gav prov på mycket goda individuella konstnärsprestationer men å andra sidan på en mer än lovligt enformig och uttryckslös regi.

Men det torde också vara svårt, att någonstädes finna ett samhälle, inte bara så rikt på konstnärlig teater utan främst så genomsyrat av äkta dramatisk anda som det sovjetiska Moskwa.

Karin Schultz.

Mesnavi — ”Dikternas dikt”.

Persien är ett uråldrigt kulturland, vilket inte minst återspeglar sig i landets litteraturhistoria.

En av de mest framträdande gestalterna inom den persiska diktningen är Djalalu'd-Din Rumi (1207—1273). Man brukar framhålla Sena'i, 'Attar och Rumi som de förnämsta företrädarna för den iranska mystiken inom diktningen.

Valda delar av Rumis stora odödliga verk Mesnavi har nyligen utkommit i en mästerlig svensk översättning av baron Eric Hermelin under titeln »Persiska låtar», I och II. Till omväxling med de mera digra arbeten, som förut föreligger i översättning av Hermelin har han här i mindre format sammanfört en samling poesi, som utgör utdrag ur fjärde boken av Mesnavi.

Rumis märkliga poetiska skapelse Mesnavi åtnjuter det allra största anseende i Österlandet och betraktas som ett i alla hänseenden fullödigt verk, som läses av hög och låg från Ganges stränder till Bosporen. Det äger inom den muhammedanska världen samma anseende som Koranen och har blivit kallat för »Dikternas dikt». För den av *Rumi* instiftade Mevleviorden, vilken företrädde en mycket glad religiositet, som bl. a. tog sig uttryck i gudstjänstens beledsagande av dans till flöjters och trummors ljud, blev det en helig bok.

Vad som gör poesien i Mesnavi så njutbar är skaldens förmåga att slå an strängar, som talar lika mycket till förståndet som till känslan och läsaren rycks ofrivilligt *med in i hans helt enkelt förtrollande* tanke- och idévärld.

Mesnavi är en högtkonstnärlig skapelse — ett mästerverk av snille och fantasi.

Herbert Lindberg.

Splittring inom arbetarrörelsen..

(Forts. fr. sid. 1.)

föreningsrörelsens ledning, framhåller man från vänsterflygeln, kommer att inverka även på arbetarepartiets hållning och försvåra den frihetskamp, som nu är mera nödvändig än någonsin.

Att saken är aktuell även i Sverige får man nästan dagligen bevis på, nu senast genom Folkets Dagblads kommentarer till den socialdemokratiska valrörelsen. Det var inte nog med att Landsorganisationen anslog 100,000 kr. till det socialdemokratiska partiet, skriver tidningen, utan därjämte ställdes hela den av socialdemokrater *redigerade fackföreningspressen* till det socialdemokratiska partiets förfogande. »Den fackliga rörelsen här i landet är numera ingenting annat än ett annex till den socialdemokratiska rörelsen», fortsätter F. D., »en valapparat som arbetar ganska väl då de socialdemokratiska partiledarna trycker på knappen. Vi spår emellertid att det inte dröjer så värst länge förrän en brytning mellan den fackliga rörelsen och socialdemokraterna blir en verklighet. Naturligtvis kan det inte gå i längden att ett parti slår under sig en massrörelse, där flera politiska uppfattningar gör sig gällande. Förr eller senare måste det bli en utlösning av detta dubbelspel och ett slut med den partidiktatur, som nu utövas mot oliktänkande inom fackföreningarna.»

Problemet är allvarligt och otvivelaktigt värt att uppmärksammas.

REKLAM-KONST-SKOLAN

För begåvad ungdom är skolans undervisning säkraste vägen till framtidsplatsen.

REKLAMKONSTSKOLAN
Wallingatan 20—22,
STOCKHOLM.
Tel. 10 39 90.

Skolan har egen platsförmedling.

Utbildar:
REKLAMTEKNIKER
REKLAMTECKNARE
DEKORATÖRER och
MODETECKNARE

Nya kurser började månd. 3 sept. 1934.

Undertecknad rekv. härmed Edert prosp. att sändas gratis o. portofr.

Namn: ....

Bostad: ....

Postadr.: .... (Tid.)

TIDEVARVET
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm.
REDAKTION:
Telefon 20 48 42. Mottagningstid 10—12.
EXPEDITION:
Telefon 20 48 42.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 1544.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6: —, halvår kr. 3: 25, kvartal kr. 1: 75. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1934
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.

Köp de blindas välgjorda arbeten!

Försäljningsbodar i Stockholm:
Majorsgatan 12 - Tegnérgatan 4
Flätning av rottingstolar
Klara Östra Kyrkogata 3